

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Навчально-наукового
інституту «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

Микола ГИСАРЕВСЬКИЙ

2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**«МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА»**

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини

спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за
спеціалізаціями)

спеціалізація С1.02. Міжнародні економічні відносини

освітньо-наукова програма Міжнародні економічні відносини

вид дисципліни: за вибором

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

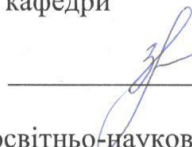
«28» серпня 2025 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Валентина ШАМРАЄВА, д-р політ. наук, професор, професор кафедри міжнародних міжнародного і європейського права ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Завідувач кафедри

 Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні відносини»

Гарант освітньо-наукової програми

 Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

 Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Міжнародно-правове забезпечення економічного співробітництва**» складена відповідно до програми підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізації С1.02. Міжнародні економічні відносини кваліфікації доктор філософії з економіки та міжнародних економічних відносин.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування необхідних теоретичних знань та практичних навичок, які дозволять ефективно використовувати на практиці методологічні підходи до аналізу механізмів правового регулювання економічного співробітництва держав, міжнародних організацій та бізнес-структур, формування навичок дослідницького аналізу сучасних викликів у сфері міжнародного економічного співробітництва.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни – формування та розвиток у здобувачів знань щодо сутті і напрямів еволюції міжнародного економічного права, перспектив подальшого розвитку правового регулювання економічного співробітництва держав, міжнародних організацій та бізнес-структур, а також вироблення навичок використання своїх теоретичних знань та інструментарію для дослідження практичних проблем у сфері міжнародного економічного співробітництва.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни для підготовки
Обов'язкова / За вибором
Денна форма навчання
Рік підготовки
1-й
Семестр
2-й
Лекції
16 год.
Практичні, семінарські заняття
16 год.
Самостійна робота
58 год.
Індивідуальні завдання
-

1.6. Перелік компетентностей, формуванню яких сприяє дисципліна:

– загальні компетентності:

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору

– спеціальні компетентності:

СК02. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики міжнародних економічних відносин.

СК03. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід та враховувати неекономічні аспекти при розв'язанні комплексних проблем міжнародної економічних відносин та проведенні досліджень.

СК07. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

1.7. Заплановані результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна:

РН02. Критично мислити, узагальнювати й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, приймати ефективні рішення на основі сучасних методів прийняття рішень, логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів.

РН03. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

1.8. Передумови вивчення: Глобальні виклики в системі міжнародних економічних відносин, Особливості світових інтеграційних процесів.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність та система міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва

Поняття міжнародного економічного співробітництва. Правова природа міжнародного економічного права. Суб'єкти міжнародно-правових відносин у сфері економіки. Принципи міжнародного економічного права. Співвідношення міжнародного економічного і торгового права.

Тема 2. Джерела міжнародного економічного права

Система джерел міжнародного економічного права. Міжнародні договори як основне джерело МЄП. Роль актів міжнародних організацій. Звичаєві норми в міжнародному економічному праві. Судова практика та доктрина.

Тема 3. Міжнародні економічні організації: правовий статус та функції

Класифікація міжнародних економічних організацій. Правосуб'єктність міжнародних організацій. Структура та компетенція основних органів. Міжнародні фінансові організації: МВФ, Світовий банк. Регулювання членства та співпраці з державами.

Тема 4. Світова організація торгівлі (СОТ) та міжнародно-правове регулювання торгівлі

Історія створення СОТ: від ГАТТ до сучасності. Основні принципи СОТ. Структура та функції органів СОТ. Правові інструменти: угоди ГАТТ, ГАТС, ТРІПС. Механізми врегулювання спорів у рамках СОТ.

Тема 5. Міжнародно-правові механізми інвестиційного співробітництва

Поняття та види міжнародних інвестицій. Двосторонні інвестиційні договори (BITs). Роль Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів (ICSID). Стандарти захисту іноземних інвестицій. Арбітражна практика у справах інвестор – держава.

Тема 6. Міжнародно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

Законодавство України у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: економічний розділ. Співпраця України з СОТ, МВФ, Світовим банком. Участь України в регіональних економічних організаціях. Адаптація національного законодавства до міжнародного.

Тема 7. Врегулювання міжнародних економічних спорів

Види міжнародних економічних спорів. Договірні і судові способи врегулювання. Арбітраж у міжнародній торгівлі: UNCITRAL, ICC. Практика Міжнародного суду ООН у справах про економічні спори. Механізми COT, ICSID та інших органів.

Тема 8. Актуальні виклики та перспективи міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва

Глобальні виклики: війна, санкції, зміна ланцюгів постачання. Економічна безпека та міжнародне право. Сталий розвиток як нова парадигма економічного співробітництва. Цифровізація економіки та правове регулювання. Перспективи реформування міжнародних економічних організацій.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		л	пр	інд	ср
Тема 1. Сутність та система міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва	24	2	2		7
Тема 2. Джерела міжнародного економічного права	11	2	2		7
Тема 3. Міжнародні економічні організації: правовий статус та функції	11	2	2		7
Тема 4. Світова організація торгівлі (COT) та міжнародно-правове регулювання торгівлі	11	2	2		7
Тема 5. Міжнародно-правові механізми інвестиційного співробітництва	11	2	2		7
Тема 6. Міжнародно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності України	11	2	2		7
Тема 7. Врегулювання міжнародних економічних спорів	11	2	2		7
Тема 8. Актуальні виклики та перспективи міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва	13	2	2		9
Усього годин	90	16	16		58

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Сутність та система міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва	2
2.	Тема 2. Джерела міжнародного економічного права	2
3.	Тема 3. Міжнародні економічні організації: правовий статус та функції	2
4.	Тема 4. Світова організація торгівлі (COT) та міжнародно-правове регулювання торгівлі	2
5.	Тема 5. Міжнародно-правові механізми інвестиційного співробітництва	2
6.	Тема 6. Міжнародно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності України	2
7.	Тема 7. Врегулювання міжнародних економічних спорів	2
8.	Тема 8. Актуальні виклики та перспективи міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва	2
	Разом	16

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою Сутність та система міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва	7
2.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою Джерела міжнародного економічного права	7
3.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою . Міжнародні економічні організації: правовий статус та функції	7
4.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою Світова організація торгівлі (СОТ) та міжнародно-правове регулювання торгівлі	7
5.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою Міжнародно-правові механізми інвестиційного співробітництва	7
6.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою Міжнародно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності України	7
7.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою Врегулювання міжнародних економічних спорів	7
8.	Вид: позааудиторна Зміст: Поглиблене вивчення матеріалу за темою Актуальні виклики та перспективи міжнародно-правового забезпечення економічного співробітництва	9
	Разом	58

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Не передбачено.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – взаємодія між викладачем і аспірантом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до аспіранта, а також самостійної та індивідуальної роботи аспіранта. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу:

- словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж);
- наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
- практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).

2. За організаційним характером навчання:

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи контролю та самоконтролю у навчанні;
- бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.

3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, **проміжний контроль** – на семінарських підсумкових заняттях або виконанням практичних завдань за темами курсу.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки аспірантів: виконання практичних завдань за темами курсу; письмова форма заліку.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст залікового завдання й оцінювання відповідей на заліку: 2 теоретичних питання – по 20 балів.

У разі використання заборонених джерел на заліку аспірант на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота								Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40 (по 20 балів за два питання)	100
10	10	10	6	6	6	6	6			
По 10 балів за виконання завдань за 1-3 темами та по 6 балів за виконання завдань за 4-8 темами (по 2 бали за кожне завдання)										

Аспірант допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 30 балів**.

Критерії оцінювання відповідей під час проведення поточного контролю:

Критерії оцінювання виконання завдань за 1-3 темами:

- **8-10 балів** – завдання виконано творчо, цікаво, вчасно, аспірант проявив свої знання, ініціативу, вільно володіє навчальним матеріалом, відповів на всі питання.
- **5-7 балів** – завдання виконано творчо, цікаво, вчасно, аспірант проявив свої знання, ініціативу, вільно володіє навчальним матеріалом, але відповів не на всі питання.
- **3-4 балів** – завдання виконано творчо, цікаво, але невчасно, аспірант не проявив свої знання, ініціативу, відповів не на всі питання.
- **0-2 балів** – завдання виконано не творчо, нецікаво, невчасно, аспірант не проявив свої знання, ініціативу, відповів не на всі питання.

Критерії оцінювання виконання завдань за 4-8 темами:

- **2 бали** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; аспірант впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи.
- **1 бал** – відповідь правильна, але неповна, непослідовна, аспірант невпевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, не вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, нечітко орієнтується в матеріалі.
- **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

Критерії оцінювання відповідей під час проведення підсумкового контролю:

- **15-20 балів** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; аспірант впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи; аспірант має навички користування фактичним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях;

відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

– **10-15 балів** – відповідь правильна, послідовна, логічна, але аспірант допускає у викладі окремі незначні пропуски теоретичного фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, орієнтується в матеріалі; аспірант має навички користування фактичним матеріалом.

– **5-10 балів** – аспірант не володіє більшою частиною теоретичного фактичного матеріалу, допускає істотні пропуски у відповіді, не впевнено орієнтується у нормативній базі, теоретичних засадах, не вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

– **1-5 балів** – аспірант виявляє незнання більшої частини теоретичного та фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

– **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
0 – 49	не зараховано

Критерії оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Знання аспірантів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

– **«90–100» (відмінно)** – аспірант міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– **«70–89» (добре)** – аспірант добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладення теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– **«50–69» (задовільно)** – аспірант в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.

– **«0–49» (незадовільно)** – аспірант не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Зарахування неформальної освіти

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Рішення ухвалюється науково-

методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» на підставі поданого пакету документів від здобувача освіти.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Шамраєва В.М. Міжнародно-правове забезпечення економічного співробітництва: дистанційний курс. URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14821>

Бліхар, М. М. Міжнародне економічне право. Загальна частина: підручник / М. М. Бліхар, О. М. Омельчук, О. Ю. Черняк. Хмельницький : ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2020. 253 с

Дахно, Іван Іванович. Міжнародне економічне право-2: навч. посіб. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська ; [за ред. І. І. Дахна]. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 367 с.

Тетарчук В.І. Міжнародне право : Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К.: Центр навчальної літератури. 2023. 208с.

Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17920>

Міжнародне економічне право і процес : [моногр.] / Віталій Федорович Опришко. - К. : Парламентське вид-во, 2014. 518 с.

Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження. – Львів, 2019. 416 с.

Опришко В.Ф. Міжнародне економічне право: Підручник. Київ. КНЕУ, 2014. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Opryshko_Vitalii_Fedorovych/Mizhnarodne_ekonomichne_pravo_i_protsets/.

Додаткова література

Боярська З. І. Міжнародне комерційне право : навч. посібн. К. : КНЕУ, 2001. 143 с.

Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти. – К., 2016.

Геєць В.М. Інноваційні перспективи України : [монографія] / Геєць В.М., Семиноженко В.П. Х. : Константа, 2019. 271 с.

Довгаль О. А. Інноваційна економіка : навчальний посібник / О. А. Довгаль, Г. В. Довгаль. –Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 156 с.

Економічна інтеграція України в Європейський Союз: Наукові рекомендації Тернопіль: Економічна думка. 2003. 185 с.

Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: монографія / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 316 с.

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

- <http://europa.eu.int/>– електронний портал Євросоюзу
- <http://news.ft.com/>– офіційний сайт газети *FinancialTimes*
- <http://www.bank.gov.ua/>– офіційний сайт Національного банку України
- <http://www.dffd.gov.ua/>– офіційний сайт Державного Фонду фундаментальних досліджень України
- <http://www.europe-innova.eu/>– Європейський портал щодо ініціатив у сфері інновацій
- <http://www.imf.org/>– офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
- <http://www.kmu.gov.ua/>– урядовий портал Кабінету Міністрів України
- <http://www.me.gov.ua/>– офіційний сайт Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України
- <http://www.nttc.edu/>– Національний Центр Технологічного Трансферу (NTTC), створений Конгресом США у 1989 р.
- <http://www.unctad.org/>– офіційний сайт *UNCTAD*

- <http://www.worldbank.org/> – офіційний сайт Світового банку

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/розпоряджень ректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили здобувачам вищої освіти надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі **«Міжнародно-правове забезпечення економічного співробітництва»**, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14821>